

Moció del grup municipal d'Esquerra Republicana de Catalunya en commemoració del Dia Internacional de la Llengua Romaní.

Entre els dies 3 i 5 de novembre de l'any 2009, un grup d'experts lingüistes i mestres es van reunir amb la societat civil romaní en una conferència que va tenir lloc a Zagreb (Croàcia). Aquesta trobada va servir per analitzar la salut del romaní i per demanar-ne el reconeixement com una llengua europea oficial entre les altres. Per això, els participants van decidir instaurar el 5 de novembre com a Dia Internacional de la Llengua Romaní, i des de llavors diferents organitzacions a tot Europa pressionen públicament perquè aquest reconeixement sigui oficial.

El romaní és la llengua parlada pels gitanos. Es desenvolupa a l'Índia fins al segle XI, quan el poble gitano abandona el subcontinent. Al segle XV els gitanos s'expandeixen per tot Europa a través de Grècia, i, per tant, el romaní comença a tenir diversos dialectes segons el país on s'estableixen.

El 9 de juny del 1447, Maria de Castella va concedir un salconduit per passar per Catalunya a una nombrosa caravana de gitanos comandada pel duc Andrés i pels comtes don Thomàs, don Pedro i don Martín, d'Egipte Menor. Aquest seria el primer contacte de Catalunya amb el poble gitano, i pocs anys després (1512) ja està documentada una primera persecució i expulsió dels gitanos, que inicia una etapa de repressió contínua cap a aquest poble, amb l'excepció, el 1585, d'aquells gitanos que «demostrassin un correcte comportament».

Al món hi ha entre 10 i 12 milions de gitanos, que viuen a quasi tots els estats de la Unió Europea, la qual cosa els converteix en la minoria ètnica més nombrosa i estesa de tot Europa. Tot i això, continua patint vulneracions de drets humans per la seva pertinença cultural, entre altres categories d'opressió. En aquest sentit, les comunitats gitanes han estat perseguides i criminalitzades durant segles, i els seus drets sempre s'han vist lesionats per la majoria d'administracions i institucions públiques dels països europeus. No obstant això, els ciutadans Rroma són subjectes dels mateixos drets que la resta de ciutadans dels nostres països. Entre aquests drets, hi ha el de poder ser reconeguts com a iguals davant les administracions públiques europees.

Un pas essencial per poder ser reconeguts és el reconeixement i la promoció de la seva llengua pròpia: el romaní. Sense l'oficialitat de l'idioma, es nega a les comunitats gitanes part de la seva cultura, i això és un obstacle perquè els seus membres puguin fer efectius altres drets derivats de l'ús de la llengua, com ara el dret a l'educació, el dret a la llibertat d'expressió o el dret d'opinió. La llengua juga un paper decisiu en el procés d'autorealització i d'afirmació dels gitanos. D'aquesta manera, negar l'oficialitat de l'idioma contribueix a negar el dret a l'existència política d'aquestes comunitats i a retallar-ne les capacitats d'expressar-se i de desenvolupar-se en un medi propi.

El segle XXI ha de deixar enrere les èpoques més fosques de la nostra història, en les quals les minories nacionals, culturals, polítiques o sexoafectives eren estigmatitzades i excloses de la vida pública, o bé, fins i tot, torturades, assassinades o empresonades. La protecció de les llengües minoritzades es basa en el seu caràcter de component fonamental d'una cultura i de la seva comunitat política, però, sobretot, constitueix el factor clau més estratègic per a la preservació de la diversitat cultural a Europa.

A Catalunya i a la resta de l'àmbit catalanoparlant, es parla des de fa segles la llengua caló (en el nostre cas, el caló català), llengua mixta que ha anat sorgint del contacte entre el castellà/català i la llengua romaní al llarg dels últims sis segles. El caló ha pres l'estructura

gramatical del castellà/català i hi ha anat inserint el vocabulari romaní; és a dir, ha patit un procés de reetiquetatge en virtut del qual mentre que la major part de les categories lèxiques s'han mantingut romanís, les etiquetes de les categories funcionals han passat a ser castellanes/catalanes. Ha perdut, pràcticament, la gramàtica i el sistema flexional primigenis, i els ha substituït per la gramàtica i la flexió del castellà/català. Sí que conserva un veritable tresor lèxic; la major part del lèxic caló, per tant, té un origen etimològic romaní, si bé conté alguns préstecs d'altres llengües.

Més enllà del caló, el català destaca per l'abundància de manlleus lèxics de la llengua dels gitans. Paraules catalanes com «calés», «cangueli», «paio» o «xaval» són d'origen romaní.

Es calcula que el 5% dels sabadellencs són gitans: uns 10.000 veïns de la ciutat formen part d'una comunitat establerta a Sabadell i a Catalunya des de fa segles, i que ha patit i continua patint una estigmatització i discriminació inadmissible en tots els àmbits. El racisme i la xenofòbia contra el poble gitano (l'antigitanisme) és una de les xacres que perviuen, malauradament, a la nostra societat.

El caló es troba en una situació molt delicada. Donat que és part del bagatge cultural dels sabadellencs, és important que l'Ajuntament de Sabadell commemori aquesta data i que promogui activitats de difusió i dignificació del romaní i, particularment, del caló català.

El reconeixement dels drets específics de les minories ha pres un important auge en l'evolució recent del dret internacional i dels drets humans, i ocupa un paper destacat en les agendes de les organitzacions internacionals, cosa que ha determinat l'adopció d'un ampli nombre d'instruments normatius, declaracions i recomanacions com el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics i la Convenció per a l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació Racial de les Nacions Unides; la Declaració de Copenhaguen i la Carta de París per a una Nova Europa de l'OSCE, o la Convenció Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals del Consell d'Europa.

Dins aquest context, avança el reconeixement institucional de la comunitat gitana, una de les minories més marginades en el conjunt de la Unió Europea, amb eines com el Pla Integral del Poble Gitano del govern o bé la creació al maig al Congrés espanyol d'una subcomissió per a l'estudi d'un Pacte d'Estat contra l'Antigitanisme i la Inclusió del Poble Gitano, proposada per PSOE, Unidas Podemos, ERC i Cs.

Per aquests motius proposa a la Junta de Portaveus el següent

ACORD

Primer.- Reconèixer el 5 de novembre com a Dia Internacional de la Llengua Romaní perquè se celebri al nostre país i promoure'n la celebració al major nombre de països europeus possibles.

Segon.- Que l'Ajuntament de Sabadell hissi la bandera del poble gitano el 5 de novembre amb motiu del Dia Internacional de la Llengua Romaní.

Tercer.- Que l'Ajuntament de Sabadell se sumi a la reclamació que la llengua romaní sigui reconeguda oficialment com una llengua europea més.

Quart.- Que s'insti el govern espanyol a implementar la recomanació de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries perquè la llengua romaní es reconegui com a tal en les diferents administracions i institucions de l'estat espanyol.

Sisè.- Que s'impulsi el finançament i la promoció de la llengua romaní, així com totes les accions que això comporta.

Sabadell, 23 d'octubre de 2024.